

ABONAMENTELE

Pentru Sibiu:

1 lună 85 cr., 1/2 an 2 fl. 50 cr., 1/2 an 5 fl., 1 an 10 fl.

Pentru ducerea la casă cu 15 cr. pe lună mai mult.

Pentru monarhie:

1 lună 1 fl. 20 cr., 1/2 an 3 fl. 50 cr., 1/2 an 7 fl., 1 an 14 fl.

Pentru România și străinătate:

1/2 an 10 franci, 1/2 an 20 franci, 1 an 40 franci.

Abonamente se fac numai plătindu-se înainte.

TRIBUNA

Apare în fiecare zi de lucru

INSERTIUNILE

Un șir garmond prima-dată 7 cr., a doua-oră 6 cr., a treia-oră 5 cr., și timbru de 30 cr.

Redacția și administrația: Strada Poplăre Nr. 15.

Se prenumără și la poste și la librării.

Epistole nefrancate se refuză. — Manuscrise nu se înapoiază

Numei singuratici à 5 cr. se vând în Sibiu: la librăria „Tipografie”, societate pe acțiuni și la librăria L. Michaelis, strada Cîsnădiei, 27. — În Alba-Iulia: la librăria Weisz Bernat la loterie.

Minte scurtă.

(S). N'a fost rău că s'a pus în discuție gazetărească chestia pasivității noastre politice. Lumea e luminată în multe privințe. Situația e clarificată; și o putem lua la sigur, că dacă mîne s'ar pute întruni conferința națională, conclusele ei ar fi aduse cu aceeași admirabilă unanimitate cu care au fost aduse și în trecut.

Negreșit, că la limpezirea situației a contribuit mult remarcabila scrisoare a dlui *Alexandru Mocsonyi*.

Vor fi fost și între noi mulți îndoielnici, cari nu știau cum ar fi mai bine, — ca să zicem așa, — pe cari însă cuvintele precumpănite ale consumatului politician român i-a predat statorniciei de mai înainte, și astăzi în curat vor fi cu aceea, că între împrejurările date care este, și care poate fi linia noastră de corectă conduită politică națională.

Lumină s'a făcut deci și chestia pasivității și deocamdată rezolvată. Avem să stăm zid, așa cum am stat până acum, umăr la umăr, în rezistență pasivă, vină ce va veni.

Dar' lumina s'a făcut numai în rîndurile noastre. Contrarii noștri, Maghiarii, continuă a orbea în întunec, ca și până acum.

E curios că oamenii acestia nu-și dau silințe să străbată în spiritul politicii noastre. De l'ar studia bine, l'ar înțelege bine și nu-și ar zugrăvi ei înșiși monstri pe păreți. Dar' superficialitatea a fost totdeauna nota caracteristică a lor. E grozav de superficială presa lor îndeosebi. Nu-și notează nimic și nu învață nimic din trecut. Mai are apoi darul, că întortochează faptele și vorbele. Așa a făcut și cu scrisoarea dlui *Mocsonyi*. Era de altcum de prevăzută că așa va face.

Așa a făcut și așa face presa maghiară totdeauna când i-se spune adevărul în față, ori se întreprinde din partea noastră un pas, care nu cade în cadrul politicii maghiare, de necondiționată supunere.

Intortochează și mistifică. Astfel de mistificare e și afirmarea lui *Magyar Hirlap*, că „moderatul” *Ales. Mocsonyi* vine și dă acum sfaturi românei, se urmeze politica *ultraștilor*, care e: *rezistență pasivă*, și în consonanță cu celelalte gazete maghiare, prezintă pe dl *Mocsonyi* ca pe omul, care rîvnind la popularitate, abia acum se declară de partisan al pasivității politice.

Lumea, care cunoaște pe dl *Mocsonyi* știe, că d-a sa numai rîvnitor sau vîntător de popularitate nu e. Însușirea aceasta specifică maghiară nu a avut-o nici-o dată, nu o are nici astăzi.

Lumea, care e în curent cu istoria contemporană, știe mai departe, că tocmai dl *Mocsonyi* a fost cel dintîiu care a pus în praxă teoria pasivității politice române, fiind el cel dintîiu care la 1874 a eșit din parlamentul maghiar, în care avea scaun și vot, în firma convingere, că pentru Români nu este loc în parlamentul maghiar.

Și vai, ce act de admirabilă prudență politică era acela, dacă deodată cu domnul *Mocsonyi*, întorceau parlamentului maghiar spatele și ceilalți deputați naționali români pe cari îi aveam atunci în dieta maghiară! Evitam cel puțin neplăcerea de a fi scoși cu puterea din dietă, din partea guvernului *Tisza* și a organelor sale.

Dar' firește, asemenea lucruri presa maghiară nu le știe, sau nu le mai știe, deși la timpul seu le comentase din greu.

Dar' nu știe nimic (pentru că a uitat) nici despre lucruri mai recente. Astfel *Egyetértés* se întreabă uimită, ce înțelege dl *Mocsonyi* sub *restitutio in integrum*, și zice așa:

— „Nu-și exprimă (dl *Mocsonyi*!) Red. „Trib.” destul de clar pretențiunea cu: *in integrum restitutio*. Oare

ce înțelege sub asta? Împărțirea federalistică a statului maghiar după teritorii, așa cum a încercat să o facă în parte guvernul lui *Bach*? Vrea să restitue Bănatul timișan? Să desfacă Ardealul în provincia română, subordonată monarhiei austriece în raport de coordonare cu provincia maghiară? Li umbli prin cap constituția dela *Kremsier*, sau proclamația fantastică de pe „Câmpul libertății” dela *Blaj*?”

Ei, bravo! Cei dela *Egyetértés* nu știu ce înțelege dl *Mocsonyi*, — ale cărui cuvinte sînt destul de clare, — și ce înțelegem noi, toți Românii, sub *restitutio in integrum*! Nu o știu, ei, cari mai acum câteva luni au interviuat pe dl *Brediceanu*, distinsul fruntaș din Bănat, tocmai în chestia aceasta, primind dela el următorul răspuns, asemenea destul de clar:

— „Ca Românii să părăsească pasivitatea care li-s'a impus, și să păsească pe terenul activității politice, — după părerea mea, — depinde dela mai multe împrejurări, în a căror apreciere, din motivele înscrise nu pot să intru. Cea dintîia dintre aceste împrejurări, respective condițiuni, ar fi: *abrogarea ordonanțelor anticonstituționale ministeriale*, și *reintegrarea partidului politic al Românilor*; *restabilirea dreptului de acțiune legală și constituțională*, *restabilirea stărei constituționale de drept*, cu un cuvînt: *restitutio in integrum pe terenul vieții și activității partidului național român*.”

Și totuși cei dela *Egyetértés* mai întreabă ce ce e *restitutio in integrum*? Ceea-ce denotă, ca *Nuchem* dela *Egyetértés*, e scurt la memorie, precum scurt e și la minte. Și fiind scurt la minte, lumină nu se va face în curînd în capul seu.

Așa sînt de altcum toți *Nuchemii* maghiari. Nu ne înțelege, pentru că nu pot să ne înțeleagă. Și multă apă va mai trece pe rîurile Ungariei, până ne vor înțelege. Dar' aceasta e numai în paguba lor. Pentru că interesele lor ar pretinde să ne înțeleagă cât mai curînd și cât mai bine. Însă *Nuchem* nu poate să înțeleagă, pentru că e scurt la memorie și e și mai scurt la minte. Și asta e păcatul lui!

Sibiuu, 22 Sept. n.

Crisa în Austria. Nu mai încapă îndoială, că guvernul austriac, presidat de contele *Thun*, va demisiona în timpul cel mai scurt. Legile pactului vor fi acum promulgate, pe baza paragrafului 14 din constituția austriacă, după ce guvernul imediat se va retrage. Între cei ce sînt luați în combinație se între în moștenirea contelei *Thun*, se află și principele *Alfred Liechtenstein*, care de câteva zile petrece în Viena și a avut dese și lungi întrevieri cu contele *Thun* și alți factori politici din centrul monarhiei. Actul despre promulgarea legilor referitoare la pact e subscris din partea ministrilor și se așteaptă numai sancționarea Monarhului, pentru a-l pute da publicității.

DELA CURTE. Monarhul a sosit *Mercuri la Meran*. „I-s'a făcut ovațiuni frumoase și publicul l-a aclamat viu, ceea-ce a făcut ca cații dela trăsura în care intra Monarhul în oraș să se sparie și să o iee la fugă îngoana mare. Atîl Monarhul, cât și moștenitorul de tron *Francisc Ferdinand* au sîrit repede din trăsura și au făcut drumul în oraș în altă trăsura. Nu s'a întemplat nici un accident.

„PATRIA”. Numărul din urmă al vîlului organ național din Bucovina e butucorit arăși în mod oribil. Numeroase oglinzi albe, înlocuite cu laconicul „confiscat”, ne spun că confratele bucovinean a pus ecarși multe adevăruri sub sensibilitul nas al dlui *Bourguignon*, despre care de altcum „Patria” ne spune, că n'are să mai stea mult în Cernăuți. Cel puțin pe acolo e lăfșit și se menține cu insistență „votul”, că *Măria Sa* va fi rechemat și înlocuit prin domnul *Dörfler*, president de poliție în Praga.

E competent? E într'adevăr competent ministrul austriac de interne să dea ordonanțe referitoare la cetățeni unguri? Așa ne întrebăm noi, și sigur așa s'ar întreba Maghiarii dacă ar fi vorba de ei. Dar' e vorba de *nemaghiari*, de aceea le place. Casul e următorul: Ministrul austriac de interne a oprit pe gazetarii slavi din Ungaria și Croația să iee parte la congresul zăriștilor slavi, convocat pe 23 curent la Cracovia, din motivul că congresul e de caracter politic, la care nu pot participa cetățenii statelor străine, ci numai cetățenii indigeni. Încă o dată: e competent oare ministrul austriac de interne să restrîngă libertățile cetățenilor ungari?

Colonisările. Guvernul maghiar, vîzînd că milioanele votate din partea parlamentului pentru înscenarea unei acțiuni mai mari de colonizare, s'au dus fără să li-se vadă urma, — s'a decis să întreb pe cei esperti, că oare cum ar fi mai bine să se facă în viitor colonisările printr naționalitățile nemaghiare, ca banii să nu mai fie risipiți de giaba? În scopul acesta a convocat o anchetă, care se va întruni în curînd sub președinția ministrului de agricultură. Din anchetă fac parte numai Maghiarii, și încă cei mai pronunțați soviniști, ca *Bartha Miklós*, etc. Despre isprăvurile ei sîntem deci în curat.

Nichita.

Principele *Nichita*, domnitorul *Muntenegrului*, a făcut vizită Sultanului turcesc. Despre motivele acestei vizite, ziarul „*Neues Wiener Tagblatt*” publică acum următorul senzational articol, inspirat fără îndoială din cercurile diplomatice.

— „Singurul scop al vizitei prințului *Nicolae* al *Muntenegrului* la curtea Sultanului, a fost ca să sondeze cum ar fi primit la *Yildiz-Kiosk* eventuala sa urcare pe tronul sîrbesc.

Prințul ar fi spus Sultanului situațiunea din Sîrbia, ca foarte desperată; lucrurile fiind acolo în ajunul unei revoluțiuni, ascund astfel serioase pericole pentru statele învecinate, pentru că ar pute da naștere la complicațiuni serioase în Peninsula-Balcanică.

Prințul *Nicolae* a căutat să convingă pe Sultan, că interesele imperiului turcesc cer o cât mai repede îndepărtare a regelui *Milan* din Sîrbia.

Starea lucrurilor în acea țeară este în așa fel, încât izbucnirea unei revoluțiuni se poate aștepta din zi în zi.

În legătură cu aceste explicațiuni, se zice că prințul *Nicolae* ar fi pus Sultanului întrebarea directă, dacă Sultanul, în cazul eventual al chemării sale pe tronul Sîrbiei, ar fi înclinat să-i dea binevoitoarea sa aprobare?

Pe deoparte, prințul *Nicolae* s'ar încerca să întărească bunele relațiuni cu Turcia, ear' pe de altă parte, reunirea *Muntenegrului* cu Sîrbia ar fi de mare folos Turciei, căci astfel s'ar pute mai bine ține în frîn Arnauții.

Răspunsul Sultanului este necunoscut. Tot ce se știe este, că dîneul de gală ce trebuia să aibă loc la palatul imperial și la care trebuia să asiste toți șefii misiunilor străine, n'a mai avut loc și că prințul *Nicolae* nu i-s'a mai pus la dispoziție la întoarcerea sa, yachetul imperial și că prințul *Nicolae* s'a imbarcat ca un simplu muritor, pe vaporul societății de navigațiune turcești, *Sussel*. Din această întemplantare se poate trage conclusia, că la *Yildiz-Kiosk* n'au fost de loc bine primite destăinuirile prințului *Nicolae* asupra planurilor sale mărețe. Ceea-ce a fost probabil contrar speranțelor prințului.

Din presa maghiară.

— Voci despre declarațiunile dlui A. Mocsonyi.

„Egyetértés”.

Sub titlul „*Mocsonyi*”, *Egyetértés* de Sâmbătă, 16 Sept. n., aduce următorul articol:

„Deunăzi, când *Tisza-Pista* și *Mangra Vazul* au ciocnit păharul păcii la Arad, s'a constatat că față cu estinderea rasei germane și slave interesele românei și maghiarimei se întîlnesc, ba sînt hotărît avise una la alta. Cuvintele schimbate lângă masa albă au avut și o continuare mai serioasă, (înfrățirea) n'a fost decî serioasă! Red. „Tribunele” intru-cât *Mangraistii de fapt au porîit acțiune*, ca Românii să părăsească așa numita pasivitate, să iee parte la luptele vieții constituționale maghiare și în cadrul instituțiilor constituționale să se nîsuiască a găsi sanarea gravaminelor și satisfacerea intereselor sale.

Foaia *Mangraistilor*, „*Trib. Poporului*” din Arad a dezvoltat o vie agitațiune în această direcție, care așa se vede nici n'a rămas fără ori-ce efect. Așa pare cel puțin din faptul, că *Al. Mocsonyi*, șeful Românilor „moderați”, a aflat de lipsă a eși în publicitate, și a protesta într'un ziar contra părăsirii pasivității...

„Să fim în curat cu aceea, că noi puterea de stat nu-i putem opune nici o rezistență activă, din contră nici puterea de stat nu poate să frîngă rezistența noastră pasivă, dacă sîntem bărbafi.

„Puterea de stat poate împedeca liberă mișcare a partidului național român, dar nu există putere pămîntească, care ar fi în stare să distrugă organismul partidului nostru — afară de noi.

„Parola luptei noastre are să fie: *restitutio in integrum*”.

Așa glăsuște un Român moderat, care de altcum e nobil maghiar (!) și care dacă i-s'ar examina chemice sângele, abia ar afla proveniența română în el. Strămoșul seu, care înainte cu 200 și jumătate de ani a venit în Ungaria, a fost de origină macedoneană. În scurt timp ajungînd familia la înflorire a ajuns în poziție de a se încușeri cu familii domnești maghiare. Că totuși a știut că e Român și s'a mărturisit de atare, singurul titlu la aceasta e religioasă gr.-or. Istoria familiei *Mocsonyi* deci încă ilustrează trist acea politică bisericească sinucigașă, care nu numai a permis confesiunilor organizarea după rase, ci încă a promovato.

Așa azi stăm față cu faptul, că *Alexandru Mocsonyi* e Român intransigent, care nu se împacă cu unitatea statului maghiar și cu caracterul maghiar al acestuia.

Își exprimă nu destul de clar pretenșiunea: *in integrum restitutio*. Oare ce înțelege sub asta? Împărțirea federalistică a statului maghiar după teritorii, așa cum a probat-o în parte guvernul *Bach*? Voeste să restitue Bănatul timișan, să desfacă Ardealul, provincia română, subordonându-o monarhiei austriece în raport coordinat cu provincia maghiară.

Constituția dela *Kremsier*, sau proclamația fantastică de pe „Câmpul libertății” dela *Blaj*, îi mișună în cap?

Rămâne deci neclar ce e acel pozitiv, după care nîsuște, dar e evident negativul. Nu-i trebuie statul maghiar, față de care nu cunoaște altă datorință decît rezistența. Dacă ar ave putere de a rezista în mod activ, ar alege acest mod de luptă, dar' de oare-ce puterea în privința aceasta e neîndestulătoare, rămîne pe lângă rezistența pasivă, în fața căreia armele statului sînt neputincioase. Unde vrea să ajungă pe calea asta, evident nu o spune, doară însuși nu știe. Dar' cu una e dumerit. Trebuie împedecată consolidarea statului și dacă direct nu poți pune cutîțul în grumazii acestui stat, cel puțin trebuie vexat cu reuma nepăpăibilă, nescăbilă și pitulată a pasivității române. Eată poziția conducătorului Românilor moderați, 30 de ani după aducerea legii naționalității.

Oare poate suferi un stat, ca în cercul propriilor sei cetățeni să se propage astfel de concepte și tendențe, ce atacă însuși principiul seu de viață? În Prusia ce iute ar găta cu domnul *Mocsonyi*, și de sigur atari apariții de-

șteaptă și în noi puternică îndoială, oare se ne mai încredem în aceea echitate liberală, al cărei suflet a străbătut legea de naționalități din 1868. Fără îndoială, au manipulat rău cu această lege; guvernele noastre, peste tot deservite dela observarea legilor, sau au pactat cu naționalitățile, sau — silindu-se să acapareze puțină glorie de coloare națională — le-au întăritat.

A mai venit pe lângă aceasta umilirea continuă față cu Viena, prin care speranțele și aspirațiile deșteptate în naționalități din Viena în 1848 și înainte de aceea, peste tot nici azi nu s'au părut fără prospecte. Astfel am ajuns acolo, că în vreme-ce în 1867 *Vincențiu Babeș* și *Andrei Mocsonyi* încă au știut și au voit să reprezente în parlamentul maghiar, în cadrele partidelor maghiare, și interesele speciale ale națiunii române, *Alexandru Mocsonyi* pe față enunță incompatibilitatea intereselor neamului românesc cu așezămintele statului maghiar.

Tristă, dar' instructivă apariție și n'am fi drepti, dacă am căuta cauza unei atari desvoltări a referințelor numai în greșelile guvernelor în decursul celor 30 de ani. Causa acesteia e chiar legea naționalităților, care nu mai coresponde împrejurărilor schimbate. Adevăratul autor al acestei legi, baronul *Iosif Eötvös* a mîncat din premisa, că puterea statului maghiar și constituția liberală democratică vor esecia o astfel de atracție asupra naționalităților, că ele fără nici o silă, de bunăvoie se vor contopi în corpurile politice al națiunii maghiare.

Dar' această presupunere nu s'a împlinit. Puterea de atracție a statului maghiar dela 1867 n'a devenit mai mare; în jurul nostru s'au înființat de atunci noue state, cari asupra naționalităților noastre exerciază o atracție naturală. Acel simț de rasă, care atunci numai în Viena sperînd sprîgn, aspira cel mult la autonomie provincială, astăzi gravitează spre București și Belgrad, ca spre centrul aspirațiunilor naționale și de stat. Atunci ideea națională avea numai tendințe federalistice, astăzi, deși se ferece să o spună hotărît, iredentiste.

Aceasta se poate ceti și din declarația lui *Alexandru Mocsonyi*, când proclamă incompatibilitatea neamului românesc și a statului maghiar. Și aceasta ne atrage atenția la necesitatea revizuirii legii naționalităților din 1868. În urmă tot trebuie să ne îngrijim de mijloace cu cari să contrabalansăm puterea atractivă a formațiilor de state dela Dunărea de-jos.

Emke și Elke în Alba-Iulia.

— Raport special al „Tribunei.” —

— 20 Sept. n.

(Urmare).

Până aici vorbitorii, după programul tipărit și împărțit pe la mese, au păstrat o dosă bunăoară de cumpănire.

A intrat însă în jumătatea a doua din duzina vorbitorilor primarul orașului *Novák Ferenz*, și a înjghebat un năpraznic toast istoric cultural în onoarea *Emke-iștilor*.

Linisteia oratorică a antevorbitorilor, 6 la număr, s'a schimbat într'o clipă într'o mare furtunoasă și eroicul Slovac montat, pe angusta luntre științifică scoasă din pădurile episcopoești și a mână cu lopeți istorice de trestie, s'a aruncat în mijlocul valurilor istorice ale poporului maghiar, ca să arete mările — lunei, că cine a fost Maghiarul în trecut și ce este în prezent? Ce! Credeți că-i zeflemea! Vandalii au dispărut de frica Maghiarilor; Turcii și-au zdrobit puterea în paloșele Ungurilor și-au fost împedecați de a se năpusti asupra apusului Europei — se spună Kara Mustafa dlui *Novák*, că de cine chemați au venit; știu că nu de Români; că și *Leopold al VII-lea* (?) a recunoscut puterea de viață a Maghiarilor, cu cari a legat pact formal.

Auzi, dl *Vámbéry*, din ce parte a lunei vei mai fi! Și, dacă ai auzit să dormi liniștit, că dl primar cu ajutorul lui *Emke* va reconstrui cel mult în 20 ani Maghiaria scaldată odinioară de 3 mări. După această frumoasă escurisie istorică făcută în onoarea lui *Emke*, căruia i-a închinat păharul de vin, primarul, ca să electrizeze și mai mult sufletele agitate de călărețul *Bachus*, ba poate simțindu-se, că însuși călărește pe vre-o ființă mitologică sau biblică, s'a

repezi de-alungul mesei de vre-o 10 metri și agitănd din brațe, cap, picioare și făcând la complimente s'a întors la locu-i, ca după un triumf de cuceritor.

Jalus de gloria primarului încălecat pe Pegas faimosul mare ispravnic în ale școlii, *Rethi* Lajos dela Deva; într'un toast ținut pentru comitatul Albei-inferioare a continuat a răsfăța prin istorie, atât de vitreg maniat de antevorbitorul său. *Rethi* s'a înrolat numai decât la începutul vorbirii sale în garda națională maghiară din 49 și prin ochii sufletești ai auzitorilor a prezentat câmpurile Ardealului scăldate în sânge, căci cu câteva sute de ani mai înainte la *Sântimbru* tot vale de sânge maghiar a curs. S'a întors apoi la Emke și i-a dorit reînnoirea timpurilor trecute, în cari nobilimea maghiară își avea rostul. El vede cu plăcere timpul sosit, când episcopul Aiudului, pe nedrept cu reședința în Cluj, cel unitar asemenea și nu mai puțin cel al *Blajului*, „moștenitorul posesiunii lui Apafi”; toți se vor concentra la Alba-Iulia vorbind într-o limbă, trăind în armonie și încetând orice diferențe naționale. Aceasta este speranța sa și Alba-Iulia, ca centrul acestui comitat să ajungă cât mai curând acest timp fericit, pentru care „Emke” luptă.

După acești doi oratori mari în formă și mari în fond, au mai urmat încă vre-o 8 oratori, însă nici unul așa istoric, ca aceștia doi.

Singurul episcop reformat *Dr. Bartok*, toastând pentru miliție, apărătoare drepturilor și puterii maghiare, a zis cu referință la dușmanii externi și mai ales interni, că: acela, care va atinge sau ar cerea să înstrăineze o bucăciță fie cât de mică din pământul patriei maghiare, sau ar conspira contra nației, cu moarte va pieri (halálal fog lakolni).

Aceste sînt momentele fidele și caracteristice ale banchetului lui *Emke*, la cari nu pot trece cu vederea, ca s'e nu adaug încă unul. Cum cuverta de persoană costa 3 fl., un invitat Sz. K. al școlii rom.-cat. de aici neputînd să iee parte, deși mare aderent al lui *Emke*, adică mai mare al banchetului și și mai a lui *Bachus*, s'a străcutur pe galerie între muzicanții lui *Coca*. Tot sucindu-și mustețele și privind pe la drăguțele de butelii de vin, spre marea lui nefericire îi cade pălăria ce o ținea în mână jos între mesele oaspeților. Norocul lui, că n'a picat în oala cu supă, ca s'e i-o înghită cineva.

(Va urma).

„Astra” în Bănat.

Despre adunarea cercuală a despărțământului „Bocșa” ținută Duminică, în 5/17 Septembrie a. c. în Bocșa-română, primim de nou un lung raport, din care estractem următoarele:

A fost o cerință superioară a progresului, ca și poporul românesc să înădă pas cu lumea mare și organizându-se în asociațiuni, să lucre din răspuneri întru promovarea intereselor sale.

Așa s'a format, prin bărbății noștri luminați și căror li-a zăcut la inimă existența și înaintarea neamului, și „Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român”, întinsă azi și peste România bănățeni, cari cu o rară însuflețire grabesc a-și ocupa locul lor strategic în această mare luptă națională.

Ceea-ce ne înveselește îndeosebi este împrejurarea, că avînd în fruntea noastră bărbăți de o rară însuflețire, aceștia ca și toți ațăția generali, cuceresc cu pași mari poziție după poziție, co-

mună după comună, și sîntem convinși, că urmînd această conducere înțeleaptă și bine chibzuită, nu peste mult timp steagul falnic al „Astrei” va falfăi cu mîndrie peste întreg Bănatul, recitînd și din cea mai de pe urmă colibuță pe ostașul înflăcărat și vrednic de armă.

Adunarea cercuală, mai sus amintită, a dovedit din destul, că de capabil este poporul nostru pentru primirea de invetățări și cultură, căci, către adunări, tot atâtea sîrbători naționale, când țeranul nostru, îmbrăcînd tradiționalul seu vestiment de sîrbătoare, aleargă cu mic cu mare și primește cu dragoste și căldură pe toți aceia, despre cari e convins, că au început o muncă serioasă întru promovarea intereselor sale vitale.

Dorim înaintarea poporului nostru, n'avem decât a ne înrola cu toții sub steagul marelui „Astrei”. Și acum, trecînd la decursul acestei adunări notez următoarele:

Primirea oaspeților.

Directorul despărțământului, onor. domn *Ioan Budinjan*, adv. în Bocșa-mont, comitetul, o parte din membri și oaspeți au sosit cu trenul dela Bocșa-mont. La gară, întîmpinați de aproape toți Bocșenii, au fost salutați de fostul odinioară invetățor *Moise Crina*, cărui răspunde în cuvinte potrivite directorul despărțământului, mulțumind pentru frumoasa primire, ear' corul vocal, sub conducerea tînărului preot *Iancu Istvan Stan*, esecută bînișor unele cântări, parte în cor bărbătesc, parte în cor mixt. În decursul esecutării acestor cântări, sosesc și oaspeții de cătră Jidovini.

Între urări de „Să trăiască” pornește apoi acest convoiu, împistat de pictorescul costum țărănesc din Bocșa și jur, spre locul destinat ținerii adunării, care fiind bine cercetată, se ține în piaț, sub cerul liber.

Afară de birou și membrii comitetului, între cari și prea on. domn protopresbiter *M. Popovici*, *A. Oprea*, adv., *A. Costian*, primar, *C. Budinjan* și *N. Murariu*, universitari, *N. Knoty*, protopretor, au mai ocupat loc la mesele întinse o cunună aleasă de dame, preoții și invetățorii din comună, mulți preoți, dar' și mai mulți invetățori din jur, numeroși oaspeți din Bocșa-mont, și alte comune învecinate, precum și alți fruntași țărani; ear' de-alături, în jurul meselor, înundase țărănimea piațul, fiind cu toții într-o dispozițiune de mare frățietate românească.

Adunarea.

În fața acestui public numeros, se ridică apoi directorul despărțământului și emoționat de aspectul ce i-se desfășura înaintea ochilor, cu față veselă ce trada o rară îndestulare sufletească, și începînd cu cuvintele:

„Azi e zi cu soare,
Azi e sîrbătoare,

rostește cuvîntul de deschidere.

Adîncă a fost cugetarea, mărețe au fost ideile desfășurate, dar' și mai rară a fost încheierea, aranjarea și exprimarea lor, în acest atrăgător și impunător discurs.

Se cetește apoi, prin secretarul desp. preotul *Petru Ieremia*, raportul comitetului, asupra activității despărțământului dela înființarea întîmplată la 11 Sept. din anul trecut, până de prezent, precum și despre alte momente mai însemnate din viața acestui despărțământ.

Din raportul acesta, bine aranjat, estractem următoarele:

I. *Lucrările din sedințele comitetului.*

Comitetul în deplină cunoștință a frumoaselor scopuri, ce le urmărește

„Astra”, îndată după constituire și-a precizat un plan de acțiune, în cadrul căruia, pe lângă cultura spirituală și morală, activitatea sa se aibă în deosebită vedere și cultura economică, bunăstarea poporului și lățirea tuturor cunoștințelor ce pot contribui la înaintarea lui.

Așa, comitetul a decis a eși de-a dreptul în mijlocul poporului, și prin ținerea de conferențe publice, prin disertațiuni în limbaj popular a-i face cunoscute progresele altor popoare, stăruind a deștepta și în poporul nostru interesul adevărat și a-i întări voea de a propăși spre înaintare.

Spre acest scop a împărțit despărțământul în raioane, între membrii comitetului, cu scopul ca fiecare membru în deplină angajamentul luat de a înființa în comunele ce i-s'a împărțit agenturi, a ține conferențe împreună cu disertațiuni și a primi și câștiga membri noi, să lucre pentru realizarea scopului măreț intenționat.

Intenția s'a realizat, căci membrii comitetului au dezvoltat în partea cea mai mare o activitate îmbucurătoare.

Îndeosebi membrul de comitet, dl *Ioan Marcu*, după-cum reese atît din raport, cât și din organul „Asociațiunei”, pe lângă câștigarea de membri și încasarea peste 150 fl., dar' mai virtos prin înființarea de agenturi, a escelat întru îndeplinirea deobligămintului ce și-a luat.

De tot s'a ținut 3 conferențe publice, prima s'a ținut în comuna *Călnic*, a 2-a în *Vasiova*, ear' a 3-a în comuna *Rafna*, cu cari ocazii s'a vorbit despre „Istoria Asociațiunei”, „Pomărit”, „Legumărit”, „Ținerea și prăsirea vitelor”.

Cea mai succasă a fost conferența din *Rafna*, unde s'a disertat despre „Economia rațională”, ear' secretarul a cetit disertația sa „Valoarea poamelor”, care făcînd mare efect s'a și tipărit din partea despărțământului, distribuindu-se între membrii sei.

Constatăm dar', că comitetul și-a împlinit — între împrejurările de față — cu scumpătate misiunea sa.

Tot din raport mai aflăm, că prin antistia comună din Bocșa-mont, comitetul a câștigat dela grădina agro-nomică din *Lugoj* 1735 altoi, pe cari i-a împărțit apoi între țărani din Bocșa-mont și jur.

I. *Averea* despărțământului: percepțiuni 402 fl. incurși ca taxe, din cari 359 fl. 40 cr. s'au depositeat cassei centrale a „Asociațiunei”, ear' restul s'a folosit la acoperirea trebuințelor despărțământului.

II. *Membri* au fost 1 fundator, 62 ordinari și 93 ajutători, la oaltă 156, cari toți și-au achitat taxele.

IV. *Bibliotecă* desp. se compune din tractatele economice ale „Reuniunei agronomice rom. din comit. Sibiu” în 7 opuri, „Grădina de legumi” de *Negrușiu* și „Agrologia” de *Maier*.

Să nu perdem din vedere — încheie nimitul raport — că sîntem la începutul activității, și deci, se nu ne îndestulim cu rezultatele obținute, ci toți fiii inteligenți ai poporului să se înrole sub steagul „Astrei”, spre a veni în ajutor comitetului, și să contribuie cu obolul și cu forțele spirituale, la promovarea culturii naționale.

Urmează apoi raportul casarului *N. Murășan*, comptabil la „Bocșana”, care dimpreună cu raportul comitetului și bugetul pro 1900, la propunerea comisiei cenzurătoare făcută prin subscrisul ca referent se aprobă, votîndu-se tuttora absolutului.

În locul regretatului membru de comitet *N. Vulcan*, protopop în Vermos, adunarea alege pe *N. Vulpe*, inv. pens. în Bocșa-mont.

Urmează disertațiunile.

Preotul *N. Ziac*, din Vasiova, cetește disertația sa despre „Stupărit”, membrul *St. Albu* despre „Crupare și păstrare”, ear' secretarul despre „Legumărit și grădinărit”, toate ascultate cu plăcere și votîndu-se disertațiilor mulțumită protocolară.

A urmat apoi înscrierea de membri noi și plățirea curentelor, încasându-se peste 150 fl.

Cu bucurie mai amintim aci fapta laudabilă a preotului din *Valea-pai*, dl *Ioan Popovici*, care pe speșele sale proprii a adus la adunare 27 țărani din comuna sa, înscriindu-i pe toți de membri ai despărțământului.

Împărțindu-se la mai mulți țărani din Bocșa-rom., între cari și unei țărănce, mai mulți galbini, ca premii de încurajare, donați de directorul despărțământului și alegendu-se comisioane verificatoare, directorul neobosit, la insistența publicului prezent, vorbește despre tradiționalul port țărănesc, arată trecutul ce ne leagă de el, farmecul ce-l produce asupra străinilor și avantajile sale din punct de vedere economic și igienic, recomandînd țărănimii a ține strîns la el, ca la un sfînt reliquiu moștenit dela străbuni.

Tot cu acea cunoștință de cauză și spre mulțumirea și delectarea instructivă a tuturor, mai vorbește și despre bucatele Românilui, despre mămăligă, lapte și brînză, cari sînt tot atâtea extracte puternice și medicamente întru întărirea și prosperarea organismului și a feței rumene a țeranului român.

Între urările de „Să trăiască” și votîndu-se directorului mulțumită protocolară, acesta mulțumind Bocșenilor și publicului prezent, încheie adunarea.

(Va urma).

Înmormîntarea d-nei Bădilă.

EPITAF.

— Ioana Bădilă. —

Romăncă blîndă și sublimă
Ca un suris s'a stîns ușor;
În urma ei, pătruns de stimă,
Suspînă jalnic un popor...

Acum se odihnește-n Domnul
Sub gîlile țărinei reci, —
Să-i fie lin și dulce somnul
Și amintirea ei de veci!

E o zi frumoasă de toamnă, caldă, zîmbitoare și sînină, cum a fost ființa răposatei, pe care ultima oară a mai atîns-o razul de soare. Dar' ori-cât de frumoasă, este ceva melancolic, jalnic în această zi de toamnă... Casa din strada Ureului, cea casă veche a conților de Teleky, de care se leagă o istorie întreagă, cea casă care era un centru social, în mijlocul căruia strălucea ca o marchiză nobilă, vecinic zîmbitoarea doamna Bădilă, cea casă este învîlă în doliu greu... Lumea curge și acum spre acea casă, dar' ce lume schimbată, tristă, cernită.

În același timp câte o flamură neagră atîrnă trist la casele „Astrei” și la casa „Tribunei”. Sîndardul culturii naționale, și sîndardul luptei naționale, se închină cu jale înaintea sîrierului generoasei doamne, care în viață a fost podoba societății române, și acum parțoană s'a făcut a culturii române.

Poporul poet.

9. CHIRA.

I.

Pe dinsus de schila
Dinjos de Brăila
Încarcă se încarcă
Sîrmă de mătăș
Marfă femeiască
De pe țeara noastră.
Cine 'mi-o 'ncărea
Și cine-o descărca?
Arap cel bogat
Negru-i cînsnovat,
Cu pieptul eșit
C'un picior sgărcit
Cu ochiul sgăit
Cu solzi după cap
Cu zăbui de drac,
Când îl vezi pe dînsu
Nu poți ține risu;
În gazdă trăgea
Pe noapte mînea
La Chira, sora Chiră,
Țînără copilă
Floare din grădină.
Arapul zicea:
„Chiro, soro Chiro!
Vină după mine
Că eu 'ți-oiu așterne,
În loc de logani
'Ți-oiu așterne bani,
În perini țesute
Parale mîrunte.”
Chira lui îi zice:
„Ba eu n'oi veni
Că tu că 'mi-i duce
În țeara-arăpească,
Surorile tale
Ele m'or chema
Să mă omenească,
Nu m'or omeni
Ci m'or otrăvi.”

Toată lumea românească resimte doliu pentru marea pierdere! dar' în același timp multă mîngăiere, și multă mîndrie resimt inimile românești. Pentru-că am pierdut o distinsă femeie română, dar' am câștigat totodată o mare sprîginoare a culturii naționale, o adevărată mamă a tinerimei noastre universitare.

Doliul „Astrei”.

Azi la 10 ore comitetul central al „Astrei” a ținut o sedință estraordinară sub prezidiul dlui *Ios. St. Suluțiu*, care a și convocat-o, în lipsa din Sibiu a vicepreședintelui. Sedința a avut un singur obiect: Cum s'e-și arete doliul față de generoasa fundatoare Johanna Bădilă? Comitetul și-a esprimat la protocol părerea sa de rău și a delegat pe membrii sei, domnul protopop *I. V. Russu* și asesor cons. dl *Zaharie Boru* ca să esprime condolențe jalnicei familii. Era s'e se aleagă și un orator festiv, care să vorbească la mormînt, dar' în considerarea unor împrejurări familiare, s'a abstat dela aceasta. Apoi comitetul a aprobat dispozițiile făcute deja: arborarea sîndardului negru și depunerea unei cunune pe sîrier.

Ceremonia funebrelă.

La 3 ore s'a început ceremonialul funebru, care la espresa dorință a familiei a fost mai scurt, din considerare că dl *Bădilă*, soțul răposatei este bolnav, ear' nemăngăiată sa mamă este zdrobită de durere. Tocmai din aceste considerații ceremonialul nu l'a sîrșit Metropolitul *Mefianu*, căci atunci inevitabil trebuia să dureze mai mult, ci protopopul *Papiu* asistat de părintele *Dr. E. R. Roșca* și diaconul *I. Popovici*.

Elita societății din Sibiu, nu numai Români, a fost bine reprezentată la înmormîntare. A asistat: Metropolitul *Mefianu*, comitetul „Asociațiunei” în corpore, oficerimea înaltă, în frunte cu generalul *Cerri*, colonelul *Raffay*, frații baroni *Reuchlin* și alți ofițeri dela toate armele. Apoi reprezentanții autorităților, advocații, Români și Sașii, (Dr. *Bruckner*, Dr. *Arz. von Straussenburg* etc.) directorul gimnasiunii de stat, tribunalul și judecătoria și în sfîrșit aproape întreaga inteligență din Sibiu.

Societatea din Sibiu și-a esprimat doliul seu și de altfel prin condolare la membrii familiei și prin cunună. Condolențele „Asociațiunei” le-a esprimat dl protop. *Russu* printr'o vorbire pîtrunzătoare. Cununile au fost numeroase, ear' corțelul până la cimiter s'a desfășurat imposant.

Cununile.

Dintre multele și frumoasele cunună remarcăm următoarele: Cunună soțului neconsolat cu următoarea inscripție: „La revedere Ioană dragă!”, a mamei sale, d-na *Moldovan* purta inscripția: „Mamă-ta cu inima frîntă — sufletul meu Johanna”. Splendide au fost cununile tinerimei, și cea a dlui *Dr. A. Frîncu*, purtînd toate trei strălucitoare pantificale late de triclor, cu următoarele inscripții:

„Marei binefăcătoare a națiunei — Tinerimea academică română.”

„Nemuritoare binefăcătoare Johanna Bădilă. — În semn de eternă recunoștință, studenții universitari din Cluj.”

„Celei mai generoase matroane române. — În semn de profundă venerațiune, Dr. A. Frîncu.”

Distinsă era și cunună „Astrei” purtînd următoarea inscripție:

„Asociațiunea — Generoasei fundatoare.”

FOIȚA „TRIBUNEI”.

Scrisori din Bihor.

III.

Oradea-mare, 14/IX.

Așa 'mi-e dor să te reved, să-ți ascult glasul drag, să mă îmbîd de privirile ochilor matala tainici și e înzădar... Așa aș dori să te reved și nu se poate.

Ploaună, ploaună neîncetat... De patru zile nu mai vezi decât nori. Înzădar caut după un colț de cer sînin... nimic, nimic decât tristețea unui orison întunecat...

Aș dori să te reved... și nu se poate, ploaună, ploaună necontentit... Tot ploaună și pe acolo?

— 15/IX.

În sînul tinerimei s'a lăsit azi vetea, că Românii din loc vor să desființeze „casina română”. Nu știu dela cine am auzit-o, dar' cum m'am putut convinge, în adevăr e vorbă de așa ceva. O, ar fi negrăit de trist, dacă știrea s'ar realiza.

Cum? Să se desființeze „casina română” chiar acum la începerea unui nou an academic, când din toate părțile vin tineri rîvnitori și plini de dor de limbă și de neam.

„Casina română” a fost până acum locul de convenire al inteligenței harnice, aici se întîlneau tinerii tineri în experiență cu bătrânii bătrâni în ele, împărțîndu-și reciproc căldură și cal-

mitate; aici se puneau la cale marile acțiuni culturale, cari au făcut să răsună numele Orăzei-mari în toate unghiurile locuite de Români, aici s'a pus basă falnicului nostru despărțământ al „Asociațiunei pentru literatura română și cultura poporului român”, despărțământ, care a produs prin Bihor în urma zelului membrilor sei atâtea lucruri bune! În „casina română” se concentra frumoasa noastră mișcare culturală, ea reprezenta armonia între familii, buna înțelegere între toți — și acum s'e se desființeze!

Nu se poate! Avem să ne opunem cu forță unui astfel de pas fatal. Nu! de mii de ori nu! „Casina română” din Oradea-mare nu-i permis să se desființeze.

De existența ei sînt legate interese mari naționale, desființarea ei ar fi un păcat strigător la cer, deci zice încă odată:

Desființarea „casinei române” ar fi o rușine pentru întreaga inteligență română.

Ura! Trăiască „casina română” din Oradea-mare! Trăiască harnicii sei membri.

— 16/IX.

Ziua de azi 'mi-a pregătut o mare surprisă.

Încetase de-a mai ploa și eșisem o leacă la preumblare, când eacă în colț de stradă dau de băieții internatului român gr.-cat, cari încă eșiseră la preumblare. Băieții povesteau veseli și cu voce tare și știți în ce limbă? În limba maghiară? Din contră! Vorbiau românește și chiar asta m'a pus în uimire.

Nici-acum nu-mi știu esplina acest fenomen neobiceinuit! De când stă în

fruntea internatului circularomanul Lauran nu s'a pomenit vorbă românească.

Dar sîntem chiar pe la începutul anului școlastic și poate-că domnul rector le va fi ținut băieților o vorbire frumoasă, îndemnându-i să se poarte bine, să fie copii ascultători și umiliți — și se vor fi prins sfaturile lui de bieții băieți, cari vor fi voit să se arete umiliți, umilindu-se a vorbi odată și românește.

Sărmanii de ei! Să-i silească să vorbească românește!

Îmi vine să plîng.

— 20/IX.

Și am să te reved. Poate deja mîne, poate poimîne, sau poate ceva și mai tîrziu, dar' am să te reved.

Cerul s'a răsunat, un vîntuleț sprinten usucă drumurile... vremea se încălzește eară.

Știi, mă bucur ca un copil!

Un flașnetar 'mi-a zis pe sub fețe o melodie, ce de altmîntrelea de loc n'o pot suferi, și l'am făcut să 'mi-o zică de două-ori.

Și când mă gîndesc că peste câteva zile ear' o să pot vedea doi ochi dragi îmi vine să bat în palme, ca copiii mici, cărora le promiți ceva jucărie. Azi n'aș pute nimic refusa. Aș da de 'mi-ar cere cineva tot ce am... și am... am... Oare în adevăr ce am?

Nici eu nu știu câte de toate am, numai de una știu, că am o inimă și... și nici aceea nu-i a mea.

Să ne vedem cu bine!

Fără nume.

Reuniunea femeilor române a depus o preamărie a cununii cu înscrisul următor: „Neconștient ai lucrat pentru națiune. — Memoria îți va fi eternă.”

Dintre cununile particularilor, rudeni și afini notez înscrisurile următoare:

Nașei sale — familia Lemény „Dormi în pace” — familia Herbay. Iubitei matusi — familia Moga. Iubitei matusi — familia Dima. Iubitei mele Johanna — dela Emilia Tilea. Iubitei lor nașe — finii Cosma.

„Paul și Mina Rozvan — odihnește în pace.”

„Iubitei noastre nașe — fam. Dr. Beau.”

Au mai depus cununii: Doamna Dr. Brote, d-soarele Dunca de Sajó și altele.

Un car încărcat numai cu cununii mergea înaintea carului mortuar; și cele trei cununii cu tricolor, ca trei lumini luminau calea cea din urmă a răposatei.

La groapă.

După rugăciunile obișnuite de deslegare la mormânt s'a rostit o cuvântare. Dl. Ioan Scurtu, stud. univ. din Cluj, a interpretat în frumoasă și pătrunzătoare cuvinte doliul tinerimii și nemărginita recunoștință ce-i va purta răposatei ca celei mai mari binefăcătoare a tinerilor universitari.

Tinerimea universitară de altfel a fost bine reprezentată la înmormântare, și în mersul cortegiului a format o gardă de onoare pe lângă sicriu. Dela Cluj au venit duble la înmormântare tinerii Scurtu, Dumbeș și Vladone.

La 4^{1/2}, când soarele trimitea încă ultimele raze de pe creștetul munților, ceremonialul s'a sfârșit și sicriul s'a cufundat în groapă.

Astfel s'a stins, și a dispărut ca o zi frumoasă de toamnă, nobila Johanna Bădila.

De azi însă a intrat, figură măreție în panteonul nostru național, unde se întâlnesc toate suflete mari ale neamului. Ea își va lua cu vrednicie locul între Mecenații națiunii, lângă Elena Doamnă și alte femei generoase ale neamului românesc.

Cronica zilei.

Sibiu, 22 Sept. n.

Memento. 23 Septembrie: Concert în Hăjeș (Olivia Bărdosy, Adelina Piso, Veleria Pop și G. Șorban).

24 Septembrie: Reun. inv. gr.-cat. din Ținutul Hăgeșului adun. gen. în Grădiște. — Sfințire de biserică în Cricău. — Sfințire de biserică și petrecere în Bratca.

26 Septembrie: Societ. comer. „Mercur”, adun. gen. în Dej. — Inst. de credit „Ulpiana”, adun. gen. în Grădiște.

NUMERI SINGURATICI DIN „TRIBUNA” se află de vânzare a 5 cr. în SIBIU la: LIBRĂRIA „TIPOGRAFIEI” și la LIBRĂRIA L. MICHAELIS, strada Cisnădiei 22. În Alba-Iulia la: LIBRĂRIA WEISZ BERNAT „la loterie”.

† Ciriac B. Groze. O știre tristă ne vine și dela Blaj. Unul dintre cei mai vechi profesori ai vechiului gimnasiu, dl. Ciriac B. Groze a încetat din viață. Răposatul a fost, în cariera sa de profesor aproape 30 ani, un bărbat zelos și conștient, care lasă regrete unanime și constituie o mare pierdere pentru liceu. Despre tristul cas primim următorul anunț:

— Corpul profesoral dela gimnasiul greco-catolic din Blaj cu inimă întristată aduce la cunoștință încetarea din viață a iubitelui lor coleg Ciriac B. Groze, preot-profesor gimnazial, camarer papal scl., întemplat în 21 Septembrie a. c. la 12 o. 30 din zi, împărțit cu sfintele sacramente ale moribundilor, în anul al 52-lea al etății și al 28-lea al profesurii. Rămășițele-i pământești se vor așeza spre repaus etern în cimiterul comun gr.-cat. din loc, Sămbătă, în 23 Septembrie a. c. la 3 ore după amiază. Fie-i ȋnina ușoară și memoria binecuvântată! Blaj, 21 Septembrie n. 1899. *Întristații colegi!*

Necrolog. Dimitrie Iosof, preot or. rom. ca tată, Maria n. Ioanovici, ca mamă, Aurel, Virgil și Constantin, ca frați, cu inima zdrobită de durere aducem la cunoștință tuturor amicilor și numeroaselor rudeni, că prea iubita și neuitabila noastră fiică și soră Lucreția, provăzută cu ss. taine, după lungi și grele suferințe, astăzi la orele 2 și 30 minute după amiază și-a dat candidul suflet în mâinile Creatorului în floarea vieții. Rămășițele pământești ale scumpei decedate s'au depus spre eternă odihnă Joi, în 21 Septembrie, la orele 3 după amiază. Fie-i ȋnina ușoară și memoria binecuvântată. Bujor (tractul Făget), în 21 Septembrie 1899. *Dimitrie Iosof, preot gr.-or.*

Avis. În urma tristului cas de moarte în familia, la care aparține și domnul *George Dima*, banchetel de adio contemplat pe Sămbătă, în 23 crt. nu se va ține. Sibiu, 21 Septembrie 1899. În numele inițiatorilor: *Parteniu Cosma*, președintele conferinței. *Dr. Ioan David*, notarul conferinței.

Împăratul Wilhelm II. a sosit alături de iachet „Hohenzollern”, la Malmoe în Suedia.

Archiepiscop de Praga. După cum raportează ziarul „Bohemia”, M. Sa a numit arhiepiscop de Praga pe *Baron Leo Skrbenski*, fost canonic în Olmütz. Noul arhiepiscop e numai de 35 ani.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Credincioșii *Ioan Nema*, măiestru croitor în Zernești, și *George Axente*, măiestru croitor în Bran, ambii născuți în Arpatac, au donat 75 fl. pentru repararea bisericii din comuna lor natală.

Țarul Nicolae II. a plecat alături la Kiel cu yachet „Steaua polară”.

Ministrul de comerț al Franței, dl. Millerand, care și el e socialist, a introdus în fabrica de timbre a statului timpul de lucru de 8 ore la zi.

O nouă boală a grăului — și relaxarea contribuției. Proprietarul Talian Béla din Torontal a cerut la direcția financiară relaxarea contribuției de pământ, pe motivul că holdele de grâu i-au fost inficiale de boala așa zisă „rouă de negură și demiere”. Dela direcția financiară fiind respins cu cererea, pe motivul că această boală nu este susceptibilă de ministerul de finanțe între pagubele elementare, proprietarul a făcut recurs la comisiunea administrativă a comitatului, spriginindu-și recursul cu atestatul de la oficiul reg. de stat dela Magyar-Ovár pentru esaminarea sâmbențelor și constatarea bolilor de bucate. Comisiunea administrativă a modificat decisiul direcției financiare și a enunțat, că proprietarul a fost în drept să ceară relaxarea dăriei, căci boala numită numai în anul acesta ivindu-se de primădată, nu a putut fi susceptibilă în lista ministerului de finanțe făcută în 1893, ear' de altă parte atestatul oficios o înșiră între boalele cari vin a fi considerate ca plage elementare pentru holde, și astfel cererea pentru relaxarea contribuției trebuie să se încuviințeze pe tentului.

Încet în Criș. Todor Tilvan din Seliște (Bihor) voind să treacă Crișul cu carul, valurile au răsturnat carul, ear' omul a căzut în apă și s'a încet.

Esamele voluntarilor dela regimentele de infanterie 37 și 39 s'au terminat (în Oradea-mare) alături, ear' ieri s'au început cele ale voluntarilor dela regimentul 33. — Voluntarii din Sibiu au terminat cu esamele azi.

Hymen. Aurel Hățiegan din Șeușa și d-soara Rafila Opincar din Sebeș, își vor sârba cununia Duminecă (24 Septembrie) în biserica greco-orientală din Sas-Sebeș.

La sfințirea bisericii gr.-cat. din Ligea, s'evârșită de episcopul Lugojului, Dr. Demetriu Radu, a asistat și vicecomitele comitatului Timiș.

Cutremur de pământ. Agenția Reuter raportează din Smirna, că șesul Menderes în vâlăetul Aidin a fost zguduit alături de un puternic cutremur de pământ, în urma căruia mulți oameni și-au pierdut viața.

Scheurer-Kestner, fost vicepreședinte al senatului francez, cel care înainte de trei ani a inițiat campania pentru revizuirea procesului lui Dreyfus, a murit.

95% arunc. În Budgetul orașului Cluj pe anul 1900, pentru acoperirea speșelor comunale, se va lua un arunc de 95%, după darea directă.

Esundările. Maximul apei pe Dunăre a ajuns deja în Ungaria; dela Pojón în jos Dunărea crește mereu, ear' la Győrsziget a rupt deja digul și a inundat satul. Asemenea și la Csicsó, inundând întreg ȋntinutul punit Csálókőz (cam 60.000 de jugere). La Budapesta pompele cu vapor funcționează neîntreput, apa s'a urcat până la debarcaderele cheiului; casele de vama sânt toate în apă ca niște insule. Riul Vág din nordul Ungariei încă crește mereu, inundând comunele preturei Údvárd.

Flăcăi sâlbateci. În Tapio-Bistra doi flăcăi au dat în ceartă pentru fata Băran Erzs, cu care ambii voiau să joace. Din ceartă s'a escat bătaie și toți flăcăii dela joc s'au împărțit în două tabere, bătându-se cu ciomege, cu bolovani și ce le pica în mână. Erzs, văzând că amantul ei e în primejdie, s'a pus între bătași și s'a despartă, dar flăcăii au tocat-o în cap cu bolovani. Frumoasa satului a căzut la pământ cu capul plin de sânge și a murit, în timp ce odraslele nației cavaleresti se băteau mai departe, fără să le pese că au ucis o fată.

Concurs. Pentru dobândirea stipendiilor din fundațiunea vicarului *Kőszeghy* se escie concurs cu termin până la finea lui Septembrie n. a. c. Pot concurge juristi și studenți gimnaziali de origine nobili români din *Maramureș*. La recurs s'au se alătură carte de botez, atestat despre origine nobilă și română și testimoniu din anul școlar trecut. Recursele înțitate către comitat s'au se trimite la subscrișul M-Sighet, la 21 Septembrie n. 1899. T. Bud, vicarul Maramureșului.

Lupii n'atră. Pe hotarul comunei *Pestera* lupii s'au sporit așa de mult, că pericolul este chiar și vieții oamenilor. Până acum trei băieți au fost sfârșiți de fiarele sâlbaticie. Protopretorul *Győrfy*, care eșise la fața locului să se convingă despre starea lucrului, a fost luat la goană de lupi și numai cu fuga a putut scăpa de ei. Comitatul a dispus să se facă în contra lor vânătoare.

Știri mărante. Postul notar-adjunct *Somogyi István* împreună cu doi sodali comercianți a fost arestat la poliția din Oradea-mare pentru furturi cu spargere.

— Ilie Paleovici, tiner cantor sârbesc în Agria, de supărare că în urma unei boale de ochi și-a pierdut vederea, s'a împușcat.

— În Montevideo s'au ivit casuri de ciună.

— Episcopul romano-catolic dela Oradea-mare, cardinalul *Schlauch*, și-a sârbat alături aniversarea a 26-a a hirotoniei sale întru episcop.

MAI NOU.

Infrățirea.

Infrățirea Arădanilor cu Maghiarii a căzut în baltă. Două foi guvernamentale, „*Pesti Napló*” și „*Budapesti Napló*” răspund la vorbele de îndulcire și infrățire din foaia dela *Arad*, și amândouă în sensul, că *infrățirea nu se poate face așa cum vrea Mangra*, în urma *trătarilor de învoială între reprezentanții Românilor și guvernul maghiar*, ci pe calea *necondiționatăi supunerii din partea Românilor*. „*România* nu prin legare de pace are să se ocupe locul în viața politică maghiară, ci prin capitulare”, — zice una dintre ele. Articolele, asupra cărora vom reveni, sânt inspirate sigur din cercuri înalte, dată fiind legătura guvernului maghiar cu ziarele numite.

Tribuna Literară.

Educația și instrucția.

— Din „*Liga Română*.” —

Ziceam într'un număr, că cei-ce strigă mai ales în contra rolului educativ al școalei și ar voi să-l știe înlocuit cu cel exclusiv instructiv sânt mai ales elementele noastre cosmopolite-vagabonde pentru care educația nu este decât „*sensitivism*” născut și crescut pe tărîmul clericalismului. Las că este o ineptie să vorbești în Țeara-Românească despre primejdia clericalismului care nu există și nu poate exista, pentru-că îi lipsește toate condițiunile istorice și sociale din țările catolice, dar' această luptă pentru înlăturarea înfrîngerii educative a școalei este și de rea credință, căci nu tînde a ne da decât capete sceptice și inimi veștețite, incapabile de emoțiuni morale, de avânt patriotic, de entuziasm pentru binele național.

Ca în toate lucrurile omenești și aici adevărul e la mijloc și earăși și earăși se dovedește profunda înțelepciune a filosofului antic, care zicea că înțelepciunea adevărată e pe calea mijlocie, adică a *moderațiunei*.

Firește, că nimeni nu poate și nici nu vrea să conteste valoarea cunoștințelor pentru dezvoltarea tinerimii; dar' ca această valoare să fie reală, cunoștințele trebuie să formeze un sistem, un întreg organic, ear' nu un caleidoscop de idei superficiale și dispartate și fără legătură între ele. Rostul lor adevărat însă nu poate fi ca să serve d. p. unui tiner ca mijloc de subsistență sau de biruință în lupta de trai, ci, mai ales în școalele secundare, ca o basă solidă pentru educația lui sufletească.

Cineva poate foarte bine să aibă o întreagă enciclopedie de cunoștințe și să fie, cu toate acestea, o perfectă secătură, un om incapabil de vre-o treabă serioasă, de vre-o faptă mare și desinteresată, de practicarea vre-unei virtuți omenești sau naționale.

Ear' dacă e nedestoinic de asemenea lucruri, dacă nu caută decât să știe fără

a produce, de ce folos este el societății? Ear' dacă el nu produce, cauza este mai ales lipsa de educație, căci educația bună face pe om muncitor și stăruitor, ea aprinde făclia *idealismului* pentru binele social, ea desvoaltă în el dorința de a contribui în chip desinteresat la mărirea politică, literară și științifică a patriei sale, contribuție care în cele din urmă poate folosi chiar întregii omeniri.

Ori-cât s'ar pără de plausibil, că domeniul științific ar fi o *republică internațională*, rămâne un fapt vedit că fiecare lucrare științifică poartă pecetea individuală nu numai a omului care a sfârșit-o, ci și a țării și a poporului căruia el aparține. Cine bună-oară nu știe, că azi Germanii sânt cei dintâi, cei mai serioși muncitori pe tărîmul științific, cine n'a auzit de „*deutsche Arbeit*”, „*deutsche Kunst*”, „*deutsche Wissenschaft*”, adică de munca germană, de arta germană, de știința germană? Nemții pun o particulară ambițiune în caracterul național al activității lor intelectuale și cu drept cuvânt, căci toată această titanică muncă și toate uimile, toarele ei rezultate nu ar exista astăzi dacă ei nu ar fi purtați de aceea ce ei numesc *deutsche Gesittung*, adică de *moravurile* germane. Este prin urmare o strînsă legătură între instrucția și educația pe care o primește un popor și numai dintr'o armonică combinare a amândurora poate rezulta un rod sănătos de civilizare.

Basarab.

INFORMAȚIUNI.

Politica noastră națională.

Sub titlul acesta general a apărut o interesantă broșură ce poartă titlul următor:

— Rolul dlui *D. A. Sturdza* în *chestiunea națională*. Studiu istorico-politic de *Teodor Raica*, profesor gimnazial. *Ploști*, Tipografia „*Democratul*”, 1899. Format 8° mare, 160 pagine.

Interesantul studiu al zelosului naționalist, dl. *Raica*, e merit pentru lumea politică din România, dar' din nenorocire ne privește foarte mult, dacă nu exclusiv și pe noi. E o lectură foarte folositoare, dacă nu necesară, tuturor bărbatilor nostri, cari se interesează de politică. În marea crîșă politică națională, care nici astăzi nu s'a sfârșit, dl. *Raica* aruncă prin studiul seu o intensă lumină, care va servi multora spre orientare în situația noastră.

Cartea costă 1 leu 25 bani, sau 60 cr. Se poate comanda direct dela autor, ori prin librăria noastră.

Nou Almanach macedo-român.

Mai mulți tineri macedoneni apelează la scriitorii și artiștii români să contribuie la un Almanach macedo-român, care va cuprinde:

1. Începutul culturii la Macedo-Români: Bibliografiile lui Maxim și Boiagi.
2. Bilanțul activității culturale și literare la M.-R. în ultimele două decenii.
3. Centre de cultură în Macedonia, descripțiunea monumentelor mai însemnate, ca: Biserici vechi de când și de când cîne au fost zidite, școli, spitale etc.
4. Geografia pitorească a orașelor din punct de vedere cultural, etnic, economic, fisic, depărtarea între 2 orașe, portul locuitorilor, ocupațiunea, naționalitatea, religia, datine, superstiții etc.
5. Calendaristica: sârbători, sfinți.
6. Ceva despre telegrafe-poste și căile ferate din Turcia. (studiu).
7. Folcloristica macedoneană: anecdote, snoave, basme, proverb, fabule, maxime, legende, datine la sârbători, munți, înmormântări.
8. Poesii populare în dialect.
9. Novele, istorioare hazlii, tipuri.
10. Higenă, economie, medicină, pedagogie.
11. Bibliografiile scriitorilor nostri naționali cu date precise asupra vieții lor, amintiri întime atât cei morți cât și cei din viață.
12. Societăți de cultură m.-române: cea din București, Constanța și cele 2 din Sofia.
13. Autografele literatilor, deputaților și ziaristilor români, constând din: sentențe, cugetări, maxime.
14. Invențiunile și descoperirile cele mai însemnate din secolul al XIX-lea.
15. Comerțul, industria artistică și casnică la Macedo-Români.
16. Divisiunea lor în cele 7 triburi: caracterele esențiale, aptitudini și distincțiunile fizice ale fiecărui trib.
17. Ceva despre băncile naționale.

Reușind să completăm buchețul de mai sus, astfel sfîrșește *Apelul*,

mare cinste socotim noi se va aduce națiunii și binecuvîntat va rămâne numele acelor ce vor contribui să-i aducă drept prinos floarea minții și inimei lor, care nu se va mai veșteji în paginile Almanachului macedo-român.

În așteptarea răspunsului favorabil din partea tuturor, rugăm pe toți a primi espreșiunea nemărginită noastră iubiri odată cu devotamentul nostru.

Comitetul de inițiativă pentru aparițiunea Almanachului:

Petru Vulcan (publicist). *Dr. Șanda. T. G. Dobo* (mare comerc). *G. Biciola* (profesor). *C. Nanm*, (student).

„*Liga Română*”, revistă săptămînală pentru interese culturale a tuturor Românilor. Apare în București în fiecare Duminecă. Anul IV., nr. 35 din 5 Septembrie v. are următorul cuprins: Cultura română și cea maghiară. — La Roma. — Chestia macedo-română și un program național, de Cosmescu. — În chestia națională. — Ungurii la strîmtoare. — D'ale noastre: educația și instrucția, de Basarab. — Limbi de stat și limbi naționale. — Bănățeni la Turnu-Severin. — Conferența deputaților români. — Concesiuni Polonilor din Rusia. — Barbaria unui șef de gară. — „*Gazeta Transilvaniei*” (din „*Enciclopedia Română*”). — „*Zeitungsmanöver*”, de Austriacus. — „*Für Wahrheit und Gerechtigkeit*”, de Luciu. — Informațiuni. — Posta redacțiunei.

„*Revista Ilustrată*”. Apare lunar în Bistrița. Proprietar, editor și redactor responsabil *Ioan Baciu*, preot gr.-cat. în Șoimuș u. p. Șieu-mare (Nagy-Sajó) Transilvania. Abonamentele se primesc numai pe un întreg anticipativ solvite. Anul II., broșura 9 pe luna Septembrie 1899 are următorul cuprins: Sfântul Gerard. — Pe scaun, poesie de Al. Aciu. — Puncte fundamentale referitoare la magnetism, hipnotism și spiritism. — La St. Georgiu. — Nebuna, poesie, de Emilian. — Cum se fotografăm, de I. Nijă Pop. — O stea, poesie, de Lilian. — Un concert la noi. — Năerul caută spre ceruri, poesie, de Enea Pop Bota. — Din mitologia plantelor, de popa Grapini. — Țeara norocului sau legănaul basmelor și al poezilor, de Aron Boca Velchereanu. — Caracterul. — Bibliografii. — Diverse. — Concert român. — Deslegarea ghițetului. — Glume. — Ghițătură. — Posta redacțiunei.

Ilustrații: Moartea Sfântului Gerard. — 7 ilustrațiuni dela St. Georgiu. — O ilustrațiune din articolul „Cum se fotografăm”. — Coriști din Bistrița.

Abonament lunar

pentru

Septembrie est. vechiu

Invită

Administrația ziarului „TRIBUNA”

Din public. *)

MULȚUMITĂ.

Subscrișul în numele Reuniunii sus numite esprim mulțumita noastră p. t. domn *Petru Căltunariu*, avocat în Orșova pentru suma de 5 fl. v. a donată în favorul fondului Reuniunii, că zice domnia-sa în corespondența alăturată „După ce m'am convins că Reuniunea d-voastră din petrecerile aranjate în onoarea d-voastră și în favorul fondului d-voastră n'a obținut etc., în conșlegere cu soția mea v'd trimitem dela noi suma aceasta neînsemnată pentru sporierea fondului bravilor nostri învătători, de a căror ȋnută bărbătească am rămas încântați.”

Gavojdia (Lugoj), 6 Sept. 1899.

Nicolau Tanculescu, invet. și casarul reun.

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta redacțiunea nu e responsabilă. Red.

Sosiți în Sibiu.

La 22 Septembrie n. 1899.

Hotel „Imprătatul Romanilor”: Wili. nobil de Dessovici, locot-mareșal-campestru din Karlstadt; Dr. Isacu din Sebeșul-săseș, Vertan din Turda, advocați; Frolsch, director din Ludvigshofen; Jirusch, privatier din Brașov; Spitz, Labovicz, Diamant, Roman, Sorger, Senitzer, din Viena, Lehner din Budapesta; Kolonics din Alba-Regală, Herman din Mannheim, Gara din Berlin, Grünfeld din Mediaș, comercianți.

Hotel „Neurhrer”: Drăgușan cu soția, privatier din Drăgușani; Ginzberg cu soția din București; Bajko, oficial din Borsec.

Hotel „Meltaer”: Hausner, violajor din Budapesta; Fantin, antreprenor din Căneni; Dr. Albu, advocat din Mercurea; d-na Iaskovics cu fiica din Timișoara, Fegyvernek cu soția, căpitan din Cluj.

Hotel „Habermann”: Wimezel, cond. de gend. din Alud.

